

זה הדירן

زوهديرك ZO HADEREKH

גיליון 44, 23 בנובמבר 2016

הון-שלטון-ביטחון

פרשת הצוללות - ראש הממשלה מתייחס למדינה כעסק פרטי שלו ושל משפחתו

נתניהו יוצא מצוללת, צילום: לע"מ

ח"כ דב חנין (חד"ש, הרשימה המשותפת) דרש בסוף השבוע שחלף לכנס את מליאת הכנסת לדיון דחוף בפרשת עסקת הצוללות מגרמניה ובפרשת השחיתות במל"ל בעניין מתווה הגז. "שתי הפרשות החמורות שנחשפו השבוע בתקשורת הן מקרה קלאסי של הון-שלטון-ביטחון. חשוב להכירן לעומק, ולזכור אותן היטב בפעם הבאה שנתניהו ינפף לעברנו בדגל הביטחון. שתי הפרשות מראות לנו מה באמת מניע את ההחלטות הכלכליות והביטחוניות החשובות ביותר, והתשובה מדיאה".

התנגדתי נחרצות להגדלת צי הצוללות של חיל הים בשלוש צוללות נוספות. באותה עת, מטעמים מבצעיים, ארגוניים וכלכליים, לא היה לצה"ל צורך בכך", כתב יעלון בפייסבוק ובטוויטר.

עוד פורסם ב"הארץ" ביום ראשון השבוע (20.11), שקרן ההשקעות האמריקאית המקדמת בשנים האחרונות הקמה של שדה סולארי גדול בצפון הנגב, שכרה לפני כחודשיים את שירותיו של עו"ד שמרון. ההתקשרות בין הקרן לשמרון נחתמה לאחר שרשות מקרקעי ישראל (רמ"י) ואגף השמאי הממשלתי חייבו את הקרן לשלם כ-200 מיליון שקל עבור השימוש בקרקע המיועדת להקמתה של תחנת הכוח הסולארית. "כשהדלת נפתחה והופיע בה עו"ד דוד שמרון - זה היה כאילו הונח אקדח על השולחן", אמר אחד משתפי הישיבה. האקדח של נתניהו ושמרון מכוון דווקא נגד האינטרסים של מדינת ישראל. עושים לביתם ופוגעים בביתנו.

בשבוע שעבר דיווח רביב דרוקר בערוץ 10, כי דוד שמרון, קרוב משפחתו ועורך דינו של ראש הממשלה בנימין נתניהו, שימש כמקביל כפרקליטו של איש העסקים מיכאל גנור, שמייצג את החברה שמייצרת את הצוללות הגרמניות וחותרת גם לתחזק אותן. בשבועות האחרונים הודיע ראש הממשלה, כי הוחלט לרכוש שלוש צוללות נוספות מגרמניה, שיצטרפו לצי בן שש צוללות שישראל כבר מחזיקה. גנור ושמרון ניהלו פגישות עם יו"ר ההסתדרות, אבי ניסנקורן, כדי "לרכך התנגדות" של ועדי עובדים להפרטת התחזוקה של הצוללות לטובת אותה חברה גרמנית - טיסנקרופ - בעבר מיצרני הנשק הגדולים של גרמניה הנאצית.

ב"הארץ" אף פורסם (18.11), כי שמרון לא רק מייצג את גנור, אלא הוא אף רשום כדירקטור בחברת האחזקות של גנור. חברה זו התקשרה בדצמבר 2013 עם טיסנקרופ, יצרנית הצוללות מהעיר קיל. שר הביטחון לשעבר משה יעלון התייחס לפרשת רכש הצוללות: "אכן,

מכתבים למערכת

סוף עונת המסיק

בתום המסיק של עצים אחדים, החבר'ה המקומיים מתחילים להתקפל. אנו מופתעים: מה, זה הכל? עוד לא צהריים אפילו, אנחנו מלאים אנרגיה, רוצים לעבוד! מסתבר שזה סוף עונת המסיק, נותרו רק קומץ עצים, אותם מסקנו עכשיו, וזהו, אין יותר מה למסוק. זה אולי מסמל את התמונה הרחבה יותר: היינו שם כמה עשרות ישראלים, מלאי מוטיבציה לעזור. אלא שלא יכולנו לעשות הרבה. פיזית לפחות. מה שכן, הבעת הסולידריות עם תושבי הכפר, העמידה שכם אל שכם תחת עצי הזית במקום בו נעשה בהם פוגרום בשבוע שעבר, סימון המחנות בצורה ברורה: אנחנו איתכם אל מול הפורעים – פה המשמעות של הביקור הזה.

ג'אניה הוא כפר קטן ויפה צפונית-מזרחית לרמאללה. סביב לו ההתנחלויות טלמון, דולב, נחליאל, נריה. אנו מגיעים מצומת שילת. תוך זמן קצר עוברים את המחסום ונכנסים אל המערב הפרוע, נופי טוסקנה, ארץ בראשית. הרים וגבעות שמאכלסים התנחלויות וכפרים. בכניסה לכפרים ניצבים השלטים האדומים המזהירים יהודים מפני הערבים. בשבת הקודמת מסקו בני הכפר את עציהם. אחים מבני משפחת אבו פוחיידה הותקפו פתאום בידי כ-15 מתנחלים רעולי פנים שהגיעו מכיוון ההתנחלות נריה. חמושים באלות, בצינורות ברזל ובסכינים, תקפו את חמשת המוסקים בעודם צועקים "להרוג את הערבים!".

משבאו הפורעים על סיפוקם עזבו את המקום. מי מהמוסקים שהצליח לברוח הזעיק עזרה. לחסן שברו יד וכתף והוא איבד ארבע שיניים. סאבר נפגע בראשו ובעינו, עשרים תפרים עשו לו בבית החולים ברמאללה. גם סיל, סעד ומוחמד נפצעו. איש מהפורעים לא נעצר. מיותר, מעייף ומתסכל לשאול מה היה קורה לו התקיפה הייתה הפוכה, ערבים פורעים ביהודים.

מאז התקיפה חששו בני המשפחה לחזור לעציהם. בעקבות שיחה טלפונית עם תושבי הכפר הוחלט כי בשבת נצא למסוק בכפר. היינו כשלושים וחמישה ישראלים, כולל נציגות יפה של אנשי תעאיוש, אשר ויתרו לצורך כך על עונג שבת של דרום-הר-חברון. קשה לתפוס את הניגוד בין הנוף הפסטורלי לבין המציאות האלימה. מטעי הזיתים של הכפר חולשים על הגבעות לכיוון כמה מההתנחלויות. ההתנחלויות, בתורן, הולכות ומתפשטות על עוד גבעה ועל עוד חלקה. לכפר היו אלפים רבים של דונמים של אדמות, רובם נגזלו, על חלקם נבנו ההתנחלויות.

קצת יותר קשה לדמיין מסעדה בכפר, ובה יהודים וערבים יחד סועדים את ליבם. חוויית מסיק, חליבה ושאר פעולות אקזוטיות מזומנות למשפחות של מטיילים. צימרים פזורים פה ושם. מטיילים מכל מיני לאומים מגיעים לאזור היפהפה, המשופע מעיינות. מי יודע, אולי דווקא טראמפ, באיזו דרך פתלתלה ואירונית, יוביל למציאות חדשה כזאת.

מיכל ברודי-ברקת, ירושלים

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל:
zohaderekh@gmail.com
או לתיבת דואר 26205 ת"א-יפו 6126102

דברים בשם אומרם

רשע וטוב לו

"מנכ"ל עיתון 'גלובס', איתן מדמון, דרש בונוס של מיליון שקל על הליך התייעלות שבוצע בעיתון בסוף 2015 שכלל פיטורים של כ-60 עובדים, בהם עיתונאים. בסופו של דבר דירקטוריון החברה, בשליטת בני משפחתו של אליעזר פישמן, אישרו לו ככל הנראה בונוס של 250 אלף שקל – זאת בנוסף לשכר של כ-80 אלף שקל בחודש".
(ידיעה ב"דה מרקר", 10.11)

האדמו"ר ממגדלי טראמפ

"עוד מוקדם לדבר על ההשלכות המידיות [לניצחוננו של טראמפ], אבל אין ספק שאפשר להודות לקדוש ברוך הוא שכל מרשיעי הברית וכל מחקה היהדות שחשבו להשתלט כאן על ארץ ישראל ולהנהיג את כל הרפורמות כדי להרוס, קיבלו את המכה שלהם. ההשפעה שלהם והאיום הגדול שלהם עלינו כמחזיקי הממשל בארצות הברית, הם מבינים שהכוח הזה נעלם מהם היום, ונוכל להמשיך בעזרת השם את חיזוק הדת והיהדות המסורתית, המסורה לנו מדור לדור".
(השר אריה דרעי, יו"ר ש"ס, במועצה הדתית באשדוד, 12.6)

המשק מתאושש ויש עיסוק חדש: מפגין מקצועי

"כדיוק קיימנו בחירות פתוחות ומוצלחות. כעת, מפגינים מקצועיים, המוסתים בידי התקשורת, מוחים. זה מאוד לא הוגן".
(הנשיא הנבחר טראמפ בחשבון הטוויטר שלו, 10.11)

בעיות שמיעה וגם בעיות הבנה

"ההקצנה הדתית והלאומנית מאיימת על סיכויי ההישרדות של מדינת היהודים במרחב הקשה שבו אנחנו נטועים. והציבור בישראל, משני צדי המפה הפוליטית, לא שמע ואינו שומע את קריאת ההשכמה".

(ניר מאיר, מזכ"ל התנועה הקיבוצית,

באירוע לזכרו של רבין, 12.11)

עניין של עיקרון

"פנינו להנהלת העירייה מספר פעמים והשיבו לנו ש'עיריית חיפה לא חותמת על הסכמים קיבוציים'".
(לוטן רז, עובד הכרמלית, בעצרת מק"י בחיפה, 12.11)

כובשים ובוכים

"לא ניתן לבטל את תקנות ההגנה לשעת חירום כליל. אני לא מאושר מזה שתקנות ההגנה בתוקף וגם מחלק מסעיפים בחוק המאבק בטרור, אך אנחנו גם לא מאושרים ממצב הטרור. הכי קל לומר שלא ייתכן מעצר מנהלי, לבנות גדר הפרדה, למנוע מפגש מעורר דין".

(שי ניצן, פרקליט המדינה, באוניברסיטה העברית, 12.11)

יותר קתולי מהאפיפיור

"אני יותר יהודי, יותר ציוני ויותר ישראלי מרוב הישראלים".
(סגן השר איוב קרא, גל"צ, 15.11)

הביטוח הסייעודי כשאלה מעמדית

ההסתדרות, הר"י והמורים הכריזו על סכסוך עבודה במשק

נייר עמדה של תנודי:

העלאת גיל הפרישה תרחיב עוני

בנייר עמדה שהגישה לאחרונה לוועדה של הכנסת לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי, מתריעה תנועת נשים דמוקרטיות בישראל (תנד"י) מפני ההשלכות החמורות של יישום הצעת החוק שמקדם האוצר בדבר העלאת גיל הפרישה לנשים מ-62 ל-64. תנד"י מדגישה, כי העלאת גיל הפרישה, במתכונת שבוחן האוצר, תרחיב את מעגל העוני בקרב נשים בכלל, ובקרב נשים ערביות בפרט.

נשים ערביות מתקשות הרבה יותר במציאת עבודה, ובמיוחד – עבודה ההולמת את ההשכלה והכישורים שלהן; שכון נמוך במידה משמעותית מהשכר הממוצע; ורבות מהן מועסקות בעבודות זמניות ומזדמנות. מדו"ח בדבר ממדי העוני שפרסם המוסד לביטוח לאומי בדצמבר 2015 עולה, כי בשנת 2014 היה שיעור ההשתתפות של נשים ערביות בכוח העבודה נמוך במידה רבה משיעור זה בקרב נשים יהודיות ובקרב גברים ערבים. שיעור התעסוקה בקרב נשים ערביות בגיל 25-64 היה 35% בלבד, לעומת שיעור תעסוקה של 83% בקרב הנשים היהודיות באותה קבוצת גיל. לפי אותו דו"ח, תחולת העוני בקרב המשפחות הערביות עמוקה יותר, כאשר למעלה ממחצית הילדים חיים מתחת לקו העוני.

החיים בעוני הם תוצאה גם של המחסור במקומות עבודה לנשים, של שכון הנמוך ושל אפלייתן הכפולה: הנשים הערביות מופלות לרעה כנשים וכערביות. פערי התעסוקה והשכר שלהן מעמיקים למרות הכרזות הממשלה בדבר קידום תעסוקתן של נשים ערביות. על רקע זה, חקיקה אשר תעלה את גיל הזכאות של הנשים לקבלת קצבת זקנה ולפנסיה מגיל 62 לגיל 64 לא תגדיל את הפנסיה של הנשים הערביות, שרובן המכריע אינו מועסק כבר בגיל 40-50. לעומת זאת, היא תמנע מהן במשך שנתיים נוספות לקבל את קצבת הזקנה, ובכך תעמיק את העוני במשפחות הערביות, ובמיוחד במשפחות שבראשן עומדת אישה. בנייר העמדה שהופנה לחברי הכנסת, תובעת תנד"י מהממשלה ומהמחוקקים להבטיח בחוק, כי נשים יוכלו להמשיך ולפרוש מעבודתן בגיל 62, וכי לנשים שאינן מועסקות תובטח גם הלאה קצבת זקנה בגיל 62.

דרישה מנשים, כתנאי לקבלת פנסיה, להמשיך לעבוד שנתיים נוספות בעבודות שוחקות בחקלאות, בשירותים, בהוראה ועוד תפגע קשות בנשים העובדות, ובמיוחד בנשים הערביות, משום שרבות מהן מועסקות בענפים אלה. ואילו שלילת קצבת זקנה מנשים בנות 62-64 שאינן מועסקות, תפגע באחת החוליות החלשות ביותר בחברה הישראלית, ובאופן קשה במיוחד בנשים הערביות ובמשפחותיהן. במקביל תובעת תנד"י ממשלה לבנות אסטרטגיה אשר תיצור כלים להקטנת פערי השכר בין נשים לגברים, שתבטיח תעסוקת נשים (וגברים) מעבר לגיל 50, ואשר תרחיב בקצב מהיר את מעגלי התעסוקה של הנשים הערביות, כך שיהלמו את כישוריהן ויבטיחו להן שכר גבוה יותר.

ההסתדרות הכללית, ההסתדרות הרופאים (הר"י) וארגון המורים הכריזו בשבוע שעבר (15.11) על סכסוך עבודה בכל המשק במחאה על ביטול הביטוחים הסייעודיים הקולקטיביים. יו"ר ההסתדרות אבי ניסנקורן, יו"ר ההסתדרות הרופאים ליאוניד אידלמן ויו"ר ארגון המורים רן ארז סיכמו כי אם לא תושג התקדמות בנושא, יפתחו הארגונים בשביתה כללית במשק ביום שלישי, 29 בנובמבר. הרקע לסכסוך הוא היערכות משרד האוצר לבטל את הביטוחים הסייעודיים הקבוצתיים בסוף דצמבר. אם זה יקרה, רבבות עובדים ובני משפחותיהם, המבוססים בביטוח הסייעודי במסגרת יחסי עבודה, ייפלטו מההסדרים הביטוחיים הקיימים ויישארו באחת ללא כיסוי הולם.

"אנחנו מכריזים על סכסוך העבודה כי אילצו אותנו והביאו אותנו לשוקת שבורה", אמר יו"ר ההסתדרות בישיבת בינ"ה (בית נבחרי ההסתדרות), והוסיף: "אם לא תהיה ברירה, יהיה מאבק קשה". לדבריו, "כל החברה הישראלית רוצה שננצח. כל הקשישים מסתכלים עלינו בחרדה כי הם רוצים שננצח. משרד האוצר מציג לקשישים ביטוחים פרטיים במקום לשבת יום ולילה וליזום פתרונות אמיתיים". יו"ר ההסתדרות הרפואית ציין כי "ביטוח סיעודי קבוצתי הוא הכי חשוב בארגון עובדים, זה מבחן של ארגון עובדים – האם הצלחנו לספק ביטוח סיעודי לחברים בארגון?". לדבריו, "בתור רופאים אנו יודעים היטב כי חיים של כל אדם יכולים להשתנות. אנחנו רואים את זה כל יום".

מקבילו מארגון המורים הצטרף לדבריו, ואמר כי "המאבק הזה הוא עבור כולנו, גם צעירים וגם מבוגרים. בלי הביטוח הזה אנחנו נתונים לעוני". יצוין שהמשבר בנושא הביטוחים הסייעודיים פרץ בשנה שעברה, וגם אז הכריז ניסנקורן על סכסוך עבודה. בדצמבר 2015 הודיעו הצדדים על פתרון זמני ל-200 אלף אזרחים מעל גיל 55, שמאז שנת 2011 הופסק הביטוח הסייעודי הקבוצתי שלהם. האם עתה ימצא פתרון לשאלה המעסיקה מיליוני עובדים וגמלאים? או שההכרזות הרמות יסתיימו בפשרות מביכות?

האוצר רוצה להטיל מס על פיצויי פיטורים

ועדת הכספים של הכנסת דנה בשבוע שעבר (15.11) בכוונת האוצר לשנות, באמצעות חוק ההסדרים לשנים 2017-2018, את מדיניות המס על פיצויי פיטורים. ההצבעה על הצעת האוצר נדחתה למועד לא ידוע. חברי כנסת, נציגי ההסתדרות וגופים אחרים טענו כי זו התערבות תקדימית באמצעות מס ביחסי עובד-מעביד. ח"כ דב חנין (חד"ש, הרשימה המשותפת) ציין בדיון כי רוצים למסות פיצויי פיטורים בעוד שלחברות מורידים מיסים במיליארדים. "למה עבודה זה סוג הכנסה שאנחנו רוצים להילחם בו? יש משהו רע באדם העובד שרוצים לבערו מן הארץ? לא רק שפוגעים באנשים ברגע הכי קשה כשמפטרים אותם, אלא ממסים אותם בנוסף. כל החוק הזה הוא מהלך בריוני". ח"כ חנין קרא לא להסתפק בדיונים בכנסת ולהכריז על סכסוך עבודה כללי במשק.

חובתו של מקום עבודה לטפל בהטרדות מיניות

הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי בראשות ח"כ עאידה תומא-סלימאן (חד"ש, הרשימה המשותפת), קיימה (16.11) דיון מהיר על השתקת מתלוננות על תקיפה והטרדה מינית באמצעות "דמי שתיקה".

יו"ר הוועדה פתחה את הדיון בקריאה למפכ"ל המשטרה לחזור בו מדבריו נגד תלונות אנונימיות לגבי פגיעה מינית, אותם אמר בדיון הוועדה בעבר, ושכ ואמר לאחרונה גם בדיונים נוספים. "לא שמענו את המפכ"ל חוזר בו מאז הדיון בוועדה, וזו הזדמנות להזכיר לו כי ראוי שיצהיר כי כל תלונה תיבדק וכי יש לעשות הכל כדי לעודד נפגעי עבירות מין להתלונן", אמרה. ח"כ דב חנין (חד"ש, הרשימה המשותפת) אמר, כי לרוח הרעה הנושבת מהבכירים בכל הקשור להטרדות מיניות מצטרפת גם ידיעה על עובדת במשרד ראש הממשלה שהתלוננה על הטרדה, והממונה עליה הרחיק אותה ולא את הפוגע ממקום העבודה.

לאחר מכן נוהל דיון עקרוני בנושא הסכמי השתיקה עקב עבירות מין, אשר עלה לאחרונה במספר פרסומים, ובראשם המקרה שהתרחש בבנק הפועלים. בנק הפועלים ובנק ישראל, אשר זומנו לדיון, בחרו לא לשלוח נציגים, בשל הבדיקה המתנהלת לגבי המקרה.

חברות וחברי הכנסת כולם הבהירו כי הדיון אינו עוסק בבחירתה הלגיטימית של מתלוננת בדרך של פיצוי כספי וביורור בתוך מקום העבודה, אלא בחובתו החוקית של מקום עבודה לטפל במקרה של הטרדה מינית, כדי למנוע הישנות של פגיעות, ועל האינטרס הציבורי בידיעה לגבי עברייני מין המתחמקים מפיצוי כספי אישי, ונסמכים על פיצוי באמצעות כסף ציבורי.

היועצת המשפטית של איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית, עו"ד ליאת קליין, הדגישה: "פרקטיקה של פיצוי ללא הליך משפטי היא פרקטיקה טובה, שמתאימה להרבה נפגעות, שלא רוצות לשלם את המחיר הכלכלי והנפשי של ניהול הליך. כאשר מקום העבודה מציעה את הפרקטיקה הזאת לטובת השתקה, זה פסול, כי חובתו של מקום עבודה לטפל במקרה ובפוגע ללא קשר להסכם כלשהו".

יו"ר הוועדה, ח"כ תומא-סלימאן, סיכמה את הדיון: "ניצול לרעה של החוק למניעת הטרדה מינית הוא ניסיון להפוך את כל ההתקדמות וההישגים שהושגו במאבק שלנו נגד ההטרדות. איש אינו צריך לחוש ניצחון במציאת פרצה שכזו, כי אנו רק פוגעים בעצמנו כחברה". לדבריה, "הוועדה וחברי הכנסת לא מקבלים את הסכרי בנק הפועלים ובנק ישראל לאי הגעה, הנובעת ודאי מרצון להתחמק ממתן הסברים לציבור. אנו נדרוש מבנק הפועלים להגיע בהמשך ולהסביר מהם נוהלי הברורים לטיפול בהטרדות ובשימוש בכספי ציבור לצורך השתקת תלונות, ומבנק ישראל -

להסביר היכן הרגולציה והאם מישהו שם נרדם בשמירה". "כפי שהסכמנו כולנו, אנו נפעל לתיקונו של החוק למניעת הטרדה מינית, כדי ליצור נהלים ברורים לאופן בו על מקומות עבודה לטפל בהטרדות מיניות כתופעה ובמטרדים באופן חד שלא יחזרו על מעשיהם. זה מאבק שמקומו לא על גבה של מתלוננת אחת, אלא עלינו כנבחרי ציבור, ולא נפסיק אותו", הדגישה.

ג'בארין בתל אביב: הכיוון מסוכן

"הכנסת נשלטת על ידי ממשלת הימין – המובילה לכיוון מסוכן ביותר". כך אמר חבר הכנסת יוסף ג'בארין (חד"ש – הרשימה משותפת) באסיפה של סניף חד"ש בתל-אביב (15.11) בהשתתפות עשרות מחברי החזית. ג'בארין הדגיש שההגדרה שנתן בית המשפט עליון לפיה "ישראל היא יהודית ודמוקרטית", הולכת ומשתנה והדגש הוא יותר על היותה "יהודית" על חשבון מרכיביה הדמוקרטיים.

"האיזון, ככל שהיה קיים בין שני ערכים אלה, מופר בהתמדה וממשלת הימין הכוחנית עוסקת בריסוק המנגנונים העומדים בדרכה: בית המשפט העליון, כלי התקשורת הציבוריים, הפרקליטות, הסנגוריה", אמר ח"כ ג'בארין והוסיף: "בזמנו לא הסכמנו עם הקביעה של בית המשפט העליון, כי היא טומנת בחובה שלילת האפשרות לאזרחות משותפת של יהודים וערבים. אבל ייתכן שפולמוס זה התיישן, בעקבות פעולותיה הדורסניות של ממשלת נתניהו. עתה יש להגן על מרכיביה הדמוקרטיים של ישראל".

מק"י וחד"ש: ממשלת נתניהו בורחת ממשבריה ומלבה מלחמת דת

המפלגה הקומוניסטית הישראלית (מק"י) והחזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון (חד"ש) מגנות את החוק הגזעני למניעת הקריאה לתפילה (חוק המואזין), ורואות בו פגיעה גסה בחופש הדת והפולחן וניסיון פופוליסטי לשטות ולהסית נגד האזרחים הערבים.

ממשלת נתניהו מיישרת כנראה קו עם הימין האירופי והאמריקאי הגזעני. במקום להציג פתרונות מדיניים ותשובות חברתיות למשברי הדיור, העוני והבריאות – אין לממשלת הימין מה להציע חוץ מהסתה, שנאה, חקיקה גזענית וגרירת הארץ למלחמת דת.

האזרחים הערבים הפלסטינים בישראל אינם מהגרים אלא מיעוט מולדת. קריאות המואזין ופעמוני הכנסיות הם חלקם מזהותם ומזהות המקום, כך היה וכך יהיה.

מק"י וחד"ש קוראות לכל הציבור השפוי בישראל להתנגד למדיניות הרת אסונות זו, ולחזק את המאבק היהודי-ערבי המשותף נגד גזענות ולמען חיים משותפים על בסיס של שוויון מלא וכבוד הדדי.

תמר זאבי ותמר אלון מחוץ ללשכת הגיוס. צילום: עידו רמון, מסרבות

אני אוהבת את האדמה הזו ולא רוצה שיזרום בה דם

שיחה עם סרבנית הכיבוש תמר זאבי

האם קמפיין הסירוב של תאיר קמינר עזר לך לקבל את ההחלטה?

את ההחלטה שאבתי באופן עצמאי מהקמפיין הזה, לפני שיאו. אבל אין ספק שהעובדה שהסירוב מדובר בתקשורת המיינסטרים והנראות הזאת שיצרה תאיר ממש חשובה, כי היא גרמה לי להבין שזה אפשרי. פשוט חשבתי שלשבת בכלא כמה חודשים לא נראה לי כל כך נורא. כשהבנתי שאני הולכת בכיוון הזה, יצרתי קשר עם רשת מסרבות ומאז אני בקשר איתם.

את חוששת מהכליאה?

ממה ששמעתי בכלא יש שגרת יום של מקום שנועד שלא תרצו להיות בו. נראה לי שזו תהיה חוויה מעניינת מאוד כי רוב חיי הייתי במסגרות בהן היו אנשים מאותו רקע כמוני, והכלא יהיה אחרת. אבל גם ברור לי שזה יהיה מקום מאוד משעמם – יהיה קשה להישאר באותו מקום סגור כל הזמן.

לחשוב שזה כבר נגמר

כשהייתי קטן, אהבתי את שיעורי ההיסטוריה בבית הספר. כמו כל בן נוער, אהבתי להיתקל בטיפשים ממני. בהיסטוריה, כמעט תמיד, לומדים על שליטים ומנהיגים, שחשבו שכל החוכמה ניתנה רק להם, וכך הם התנהגו. כמעט בכל המקרים, המציאות טפחה על פניהם.

פעמים רבות בדיונים בכיתה לגבי מאורעות היסטוריים, עלתה השאלה: "איך הם לא ראו את הטעות הזאת?"; אבל הבנו שקשה מאוד להבין בזמן אמת את התמונה השלמה. במקביל הטכנולוגיה השתכללה, ונעשה קל ופשוט יותר להבין שגם האחר ממך הוא בדיוק כמוך, וגם הוא לא מבין מדוע לכל אורך ספרי ההיסטוריה אבות אבותיו נלחמו באבות אבותיך.

אך האנושות לא באמת הופכת להיות חכמה יותר. בימים אלה, כאשר דונלד טראמפ מתכונן להיכנס למשרה הכי חזקה בעולם, שוב מוכח, ששום דבר לא באמת השתנה. גם היום, רבים לא מבינים שכולנו אותו דבר, והם משקיעים את רוב זמנם ומרצם בהתבדלות מהאחר, בפגיעה בו ובניצולו.

סביר להניח שבבוא היום נכדי וניני ילמדו היסטוריה בדרך שונה מזו שבה אני למדתי. סביר לא פחות להניח, שגם הם לא יבינו איך טיפוס כמו דונלד טראמפ נבחר נשיא ארצות הברית. למרבה הצער, את הפרק על תולדותיה של מדינת ישראל, יכול להיות שיעדיפו לא ללמד, כדי לא לפגוע באמונם של דור ההמשך במערכת - מתוך תקווה שיקום כבר דור חכם יותר, שיצליח ליצור המשך מוצלח יותר, כי באמת כבר הגיעה העת.

יוסי ס.

עשרות מפגינים ליוו בשבוע שעבר (16.11) את סרבניות המצפון תמר זאבי ותמר אלון עם כניסתן ללשכת הגיוס תל השומר, לקראת סירובן להתגייס וכניסתן לכלא הצבאי. שתייהן מסרבות משום שאינן מוכנות לקחת חלק בדיכוי העם הפלסטיני.

בהפגנה השתתפו בני משפחתן של הסרבניות ותומכים מ"מסרבות – רשת סרבנות פוליטית", בהם תאיר קמינר אשר נכלאה השנה ל-166 יום בגין סירובה להתגייס. המפגינים קראו קריאות תמיכה בסרבניות וקריאות נגד שיתוף הפעולה עם הכיבוש, כגון: "תמר, תמר, אל יאוש! עוד נגמור עם הכיבוש!"; "לא פקידה ולא טנקיסטית – סרבנית ופמיניסטית"; "לא יורות לא בוכות - מסרבות להיות כובשות"; "חייל! הקשב! אפשר לסרב". במהלך האירוע נרשמו עימותים עם הורי מתגייסים שליוו את ילדיהם לבקו"ם והמתנגדים לסירוב, אך שוטרים בלבם אזורחי שהגיעו למקום שמרו על הסדר. קבוצה של תלמידי ישיבת בית אל שהיו במקום הקשיבו להפגנת התמיכה בעניין ונוצרו בין הקבוצות דיאלוג עקרוני על נושא הסרבנות.

יום לפני סירובן של השתיים שוחח 'זו הדרך' עם אחת הסרבניות, תמר זאבי, בת 19 מירושלים: "אני מרגישה שאני מאד שייכת ומאד מחוברת לארץ" אמרה זאבי, חובבת טבע וטילים. "יש הרבה אנשים שהיו מתעקשים על אדמת הארץ הזו, ואני מבינה אותם. הייתי הראשונה לחתום על הסכם שלום תמורת שטחים. אחוש כאב כשלא אוכל לטייל במדבר יהודה. אני מכירה את האבנים והנחלים ואני אוהבת אותם. אבל המסקנה שהובילה אותי לסרב היא שאם אני אוהבת מאוד את האדמה הזו אני לא רוצה שזיום עליה דם".

בהצהרת הסירוב שלך כתבת כי למדת בשנים האחרונות בתיכון בבית ספר בינלאומי בהודו. איך החוויה הזו השפיעה על החלטתך לסרב?

החוויה בבית הספר אפשרה לי לקבל פרספקטיבה חיצונית. ראיתי שזה לא נורמלי שהמציאות היומיומית בארץ

היא כפי שהיא. זה היה מאד משמעותי. להרבה חברים שלי שם העובדה שהייתי צריכה להתגייס הייתה מאוד מוזרה, וזה עזר לי להבין שהגיוס הוא עניין של בחירה. כל המציאות שאנחנו לוקחים כמובנת מאליו – נשק ברחוב, אנשים צעירים שמקדישים שנים לצבא – היא חריגה, וזה בסדר להודות שהיא לא בסדר.

האם סירוב תמיד היה אופציה עבורך?

בעבר זו לא הייתה אופציה. כשגרתי בחו"ל התחלתי לחשוב על זה, אבל כשחזרתי עוד חשבתי שאתגייס כברירת מחדל. גם הלכתי למיונים וכל זה. אבל רק כשחזרתי לפה יכולתי לקבל את ההחלטה.

מייקל מור, יוצר הקולנוע הדוקומנטרי השמאלי, שצפה את ניצחוננו של טראמפ, הוא דמות מרכזית בארגון אירועי מחאה אלה ברחבי ארה"ב. במאמרים שפרסם בעמוד הפייסבוק שלו בימים שלאחר הבחירות, ושותפו על ידי מאות אלפים, כתב בין היתר: "עלינו ליצור תנועת התנגדות שכמותה לא נראתה מאז שנות השישים. כוח אופוזיציוני זה ישאב את כוחו מאנשים צעירים, שכמו תנועות אוקיפיי וול סטריט ובלאק לייבס מאטר, הם חסרי פשרות בהתנגדותם לסמכות. אין להם עניין בלהגיע לפשרות עם גזענים ומיזוגנים" - עקץ מור את המסרים המפויסים שהשמיעו אובמה וקלינטון בנוגע לבחירת טראמפ.

מייקל מור וקית' אליסון (צילומים: פייטבוק וויקיפדיה)

לשנות את פני המפלגה הדמוקרטית

במקביל למחאות המתגברות ברחוב, מוקד המאבק השני של השמאל בעידן טראמפ הוא המפלגה הדמוקרטית, שהפסידה בבחירות. מפלגה זו קשורה באופן הדוק להון האמריקאי, המספק לה מימון ושולט בה דרך מערכי שתדלנות אינטנסיביים. הילארי קלינטון הייתה מועמדת כה בלתי-אהודה, בין היתר, מפני שהיא סימלה את הקשרים ההדוקים הללו בין הפוליטיקה להון, וזה בתקופה בה הרגשות האנטי-קפיטליסטיים בארה"ב נמצאים בשיא. למצער, מצב דברים זה נוצל בידי הפופוליזם הימני של טראמפ.

נראה כי בעקבות ההפסד, ישנה הבנה בחלקים נרחבים של המפלגה הדמוקרטית, כי מה שדרוש עכשיו כדי להתנגד לטראמפ הוא מהפך שמאלי – הפיכה של המפלגה ממסד ניאו-ליברלי בו שולטים מיליונרים, לתנועת גראס-רוט הפועלת בכל הזירות השונות למען שוויון – מאבקי איגודים מקצועיים, מאבקי השחורים נגד אלימות משטרתית, מאבקי הסטודנטים אל מול משטר החוב בו הם חיים, ומאבקים של הילידים האינדיאנים נגד צינוורות הגז שמטמינים באדמותיהם – אם לתת רק כמה דוגמאות.

ברני סאנדרס – המועמד השמאלי שהפסיד לקלינטון בבחירות המוקדמות במפלגה הדמוקרטית – נעשה באחת לאדם החזק ביותר במפלגה הדמוקרטית. הכישלון של קלינטון הפך את המחנה הצנטריסטי שלה ושל אובמה לאסקופה נדרסת, בעוד שהאלטרנטיבה השמאלית שסנדרס מציע נראית כמו הכיוון האסטרטגי הנכון עבור התנגדות לטראמפ ומדיניותו, כמו גם להחלפתו בעוד ארבע שנים.

הצעד הראשון של השמאל במערכה על המפלגה הדמוקרטית הוא מועמדותו של חבר הקונגרס קית' אליסון ממינסוטה לתפקיד יו"ר הוועידה הדמוקרטית – תפקיד המעניק למחזיק בו שליטה של ממש במנגנון המפלגה. אליסון, חבר קונגרס שמאלי, והמוסלמי הראשון שכהן כחבר קונגרס בארה"ב, הוביל את השדולה הפרוגרסיבית בקונגרס והוא תומך נלהב בזכויות עובדים, מיעוטים ונשים.

סנדרס למעשה מריץ את אליסון, שהיה אחד הפוליטיקאים היחידים שתמכו בו בפריימריס. אך התמיכה בו כבר התרחבה הרבה מעבר לכך. הסנטורית אליזבת וורן, הדמות המוכרת ביותר, יחד עם סנדרס, באגף השמאלי של המפלגה הדמוקרטית, כבר הביעה תמיכה במועמדותו. אך לא רק אנשי שמאל הצטרפו לקריאת הכיוון הפרוגרסיבית שמועמדותו מייצגת. גם צ'ק שומר והארי ריד, מנהיגי סיעת המיעוט היוצא והנכנס בהתאמה בסנאט, המזוהים עם המסד הניאו-ליברלי במפלגה, הביעו את תמיכתם באליסון. נראה כי הפסדה של קלינטון העניק תנופה פוליטית משמעותית לשמאל, העשוי עוד להפוך המוביל במפלגה הקפיטליסטית השנייה בארה"ב.

השמאל מגיב לניצחון טראמפ

בעקבות תוצאות הבחירות - הפגנות ברחבי ארה"ב נגד גזענות

מאת נמרוד פלשנברג

בתגובה לניצחוננו של הגזען דונאלד טראמפ במירוץ לנשיאות ארה"ב, יצאו אלפי אמריקאים לרחובות הערים במחאה על הגזענות, על היחס המבוזה לנשים, ועל העמדות האוטוריטיטביות של הנשיא הנבחר. איל ההון הגזעני מניו יורק, שניצח בבחירות מפתיעות את הילארי קלינטון, כבר החל במלאכת הרכבת הממשל החדש בראשותו, והמינויים המסתמנים חושפים את הכיוון אליו הוא מתכוון להצמיד את המדינה: סטיבן באנון, שעמד בראש אתר הימין הקיצוני "ברייטבארד", ישמש כאסטרטג הראשי של טראמפ. באנון הוא גזען המקושר בעבותות לתנועה "אלט-רייט" האנטישמית – הגלגול העכשווי של תנועות ה"עליונות הלבנה", המשלבת אלמנטים ניאו-נאצים רבים; לתפקיד התובע הכללי, ראש מערכת המשפט האמריקאית, צפוי טראמפ למנות את הסנאטור ג'ף סשן מאלבאמה, הנציג הנבחר בעל העמדות הכי קיצוניות בהתנגדות להגירה – חוקית ולא חוקית כאחת – בשני בתי הקונגרס. לתפקיד ראש צוות המעבר של הרשות הארצית להגנה על הסביבה מינה טראמפ מכחיש התחממות גלובאלית.

ואלה רק כמה דוגמאות. טראמפ קיבל פחות קולות מקלינטון (היא מובילה עליו ביותר ממיליון קולות!), אך בגלל שיטת האלקטורים הלא דמוקרטית, הוא יכהן כנשיא המדינה. מאז שנבחר כבר הציע כי המדינה תנהל מרשם של תושבים מוסלמים, כאמצעי מעקב. בתגובה לשלטון ימני קיצוני צפוי זה, השמאל האמריקאי החל בהתנגדות.

הפגנות מחוץ לחוף

מיד אחרי בחירתו של טראמפ, החלו פעילי שמאל לצאת לרחובות במחאה, וסימנו לטראמפ כי המדיניות הגזענית שברצונו לקדם לא תעברו בשתיקה. ההפגנות, בחלקן המוניות, התקיימו בסיאטל, פורטלנד, אוקלנד, שיקגו, אוקלהומה סיטי, סולט לייק סיטי, ספרינגפילד, דייטון, סינסנטי, כמו גם במספר ערים בפלורידה, בניו יורק, ובפילדלפיה. בנוסף נערכו הפגנות בקמפוסים ברחבי ארה"ב.

חמש העבודות המוצגות באום אל-פחם מתייחסות לשני פרקים בסדרה הנרחבת שהוצגה בסאו פאולו והתמקדה בעוללות שהתרחשו במאה ה-20. שלוש מהן עוסקות בהפגזת ערים: בגדד, בלגרד וביירות, והשתיים האחרות מתייחסות לנושאים הקשורים בברזיל: האחת, לעינוי ורצח של לוחמי חירות כדוגמת ולדימיר הרצוג, העיתונאי הקומוניסטי, ואולגה בנאריו, אשתו של מזכיר המפלגה הקומוניסטית הברזילאית לשעבר (שכונה "אביר התקווה"), קרלוס פרסטס. בנאריו הוגלתה בשנות ה-30 לגרמניה הנאצית ונרצחה במחנה ריכוז.

הציור הפותח, המקבל את פני הנכנסים לתערוכה, מתאר אירועים אלה ואת הדיוקנאות הספציפיים של המעונים בקולאז' ציורי רחב ממדים. עבודה אחרת מוקדשת לזכרו של זמר-העם והמלחין הצ'יליאני ויקטור חארה, שנרצח עם מאות מעמיתיו באצטדיון סנטיאגו דה צ'ילה ביום פרוץ ההפיכה הצבאית הפרו-אמריקאית, ב-11 בספטמבר 1973.

עבור קניספל, ציורים אלה הם חלק מביוגרפיה אישית קשה – בתקופת שלטון החונטה הצבאית חבריו ועמיתיו בברזיל נאסרו, עונו ואף נעלמו וגורלם לא נודע. באום אל-פחם מוצגים גם הדפסי רשת אחדים מאלבום שיצר קניספל (2002–2008) זמן קצר לאחר תום התערוכה ב"יד להתנגדות" בשיתוף ידידו, היוצר והאדריכל הקומוניסטי הנודע אוסקר נימאייר. ההדפסים, המוקדשים "לשלום ולעולם טוב יותר" (כפי שרשם נימאייר על אחדים מהם), מאופיינים בהטבעה של יד גדולה, "יד מתרה" כדברי קניספל. היד מאזכרת את האנדרטה בבטון, "יד הזיכרון לאמריקה הלטינית", שהציב נימאייר בשנות ה-90 במכלול זיכרון בסאו פאולו – יד שדמה הנוטף מסמן את מתווה מפת אמריקה הלטינית. כמו כן מוצגת סדרת עבודות מוקדמת של קניספל, ובה איוריו לספר שיריו של אלכסנדר פן "לאורך הדרך" (1956) שמאוחר יותר יצאו לאור באלבום הדפסים.

ב-1954 הצטרף גרשון קניספל למפלגה הקומוניסטית הישראלית, ועד היום הוא חבר מק"י ונותר קומוניסט נחוש שאינו מהסס להציג את עמדותיו המובהקות גם בהקשר הפלסטיני. ב-1958 הוא הגיע לברזיל בעקבות זכייתו במכרז לתכנון עבודת קיר רחבת ממדים, ומאז חי בה כיורש שותף וכפעיל בתחומי תרבות ואמנות הנושאות מסרים חברתיים ופוליטיים. ב-1964, עקב ההפיכה הצבאית בברזיל, נחלץ ושב ארצה. ב-1995 חזר לברזיל, וכיום הוא חולק את זמנו בין ברזיל לישראל.

לשעות הפתיחה של הגלריה לאמנות אום אל-פחם:
<http://ummelfahemgallery.org/he>

הסרט 'אוקטובר' יוקרן בסינמטק ת"א

במסגרת הסדרה "תמול שלשום" בסינמטק תל-אביב, ביום ראשון 27 בנובמבר בשעה 19:00 יוקרן הסרט הנודע "אוקטובר" (ברה"מ, 1927) של הבמאי סרגיי איזנשטיין. הסרט הופק לכבוד חגיגות העשור לברית המועצות ויצא לאקרנים בהקרנות בכורה במארס 1928 ונחשב כיום לאחד מן הסרטים החשובים בתולדות הקולנוע.

תיאור האירועים בסרט הסתמך על ספרו של הסופר והעיתונאי האמריקאי ג'ון ריד "עשרת הימים שזעזעו את העולם". הסרט אילם (102 דקות) עם כתוביות ברוסית ותרגום לעברית. לפני ההקרנה, בשעה 17:00, תיערך הרצאתו של פרופ' משה צוקרמן על הסרט ותקופתו.

קניספל, צילום: זו הדרך

תערוכה של גרשון קניספל באום אל-פחם

כשהתחיים רועמים

האולם הרחב ששופץ וחוודש בגלריה לאמנות אום אל-פחם נחנך לאחרונה בתערוכה "גרשון קניספל, כשהתחיים רועמים" – תערוכה הכוללת שלוש סדרות של עבודות שבמוקדן הצבת ציור: חמש עבודות ענק ניצבות-נשענות אל הקיר, כמעט נושקות בראשן לתקרת האולם. המישה ציורים אלה ולצדם עשרים עבודות נוספות שיצר קניספל עבור חלל מיוחד שנחנך בשנת 2000 בסאו פאולו, ברזיל – בניין ה"רופס", מטה משטרה לשעבר של החונטה בימי המשטר הצבאי הפרו-אמריקאי. עם מיגור שלטון האימים הוסב הבניין העתיק למוזיאון בשם "יד להתנגדות", ונחנך בתערוכתו של קניספל "כשהתחיים רועמים המוזות לא שותקות", שממנה הושאלה הכותרת לתערוכה הנוכחית. בתום התערוכה באתרה המקורי בסאו פאולו הוצגו העבודות באתרים שונים, ובכל פעם עבד עליהן קניספל מחדש. כדבריו: "ללמדך, שהעבודה על יריעה מונומנטלית שהוקדשה לנושאים טעונים כל כך, אינה מסתיימת לעולם".

יפגינו ביום המאבק באלימות נגד נשים

ראשון, 27 בנובמבר, בשעה 19:30, באולם של קיבוץ כברי. מארגני הערב מסרו "המחווה לשירת מחמוד דרוויש מטרתה להציג שיתוף פעולה והידברות. היא נעשית על בסיס עבודת הכנה משותפת של יהודים וערבים, וייעודה להושיב זו לצד זו, באותו אולם, אוכלוסיות החיות זו לצד זו בגליל".

מטרה נוספת של האירוע היא "לאפשר לבני תרבות אחת להכיר את התרבות האחרת, להבין את מקורותיה, לכבדאותה, ואגב כך, לזכות בכיבודו של הצד השני. אנו מכוונים למפגש, לשיחה, להכרות הדדית, ליצירת קשר, להבנה הדדית, שהן אבני היסוד לשכנות טובה, לשלווה ולאיכות חיים. נמשיך לעשות זאת עם יוצרים יהודים וערבים כי ההידברות חשובה בעינינו וכי לנו, כל היושבים בארץ זו, אין ארץ אחרת". בערב תשתתף תזמורת הקונסרבטוריון העירוני "קתריין" תרשיחא בניצוחו של ד"ר תייסיר חדאד.

הכניסה בתשלום, לרכישת כרטיסים: טל' 050-7264294 א 050-2435504

מפגינות ביפו נגד רצח נשים בחודש שעבר (צילום: זו הדרך)

בימים 23-25 בנובמבר מתקיימות ברחבי הארץ עצרות והפגנות לרגל היום הבינלאומי למאבק באלימות נגד נשים. על פי נתוני משטרת ישראל, במהלך השנים 2013-2015 (ינואר עד אוקטובר כולל) נרצחו בישראל 72 נשים. כ-80% מהנשים הקורבנות נרצחו בשל היותן נשים בידי בני זוגן, על רקע משפחתי וסכסוך משפחתי ואו מה שמכנה המשטרה כ"רקע רומנטי". כמחציתן (34) נרצחו בידי בני זוגן וכרבע על רקע משפחתי וסכסוך משפחתי (18). יותר משליש מהנרצחות הן נשים ערביות (26) וכ-21% עולות (10 יוצאות חבר העמים וחמש יוצאות אתיופיה).

ביום חמישי, 25 בנובמבר, תתקיים בתל-אביב ההפגנה הנערכת מדי שנה. ההפגנה תצא בשעה 18:30 מכיכר רבין ועד לרחבת הסינמטק, שם תתקיים עצרת מרכזית. מארגנות האירוע בתל-אביב מסרו: "לקראת יום המאבק הבינלאומי באלימות כלפי נשים רצינו להפנות את הזרקור אל העומדות והעומדים מן הצד, אלינו, שעדות ועדים למקרים של הטרדות ותקיפות מיניות ברחוב, בבית, בעבודה, בתחבורה הציבורית ובמקומות הבילוי. הגיע הזמן להפסיק לעצום עיניים, להפסיק לשתוק נוכח הטרדה או תקיפה מינית, ולהתחיל להתערב למען הנפגעות".

בחיפה, תתקיים ההפגנה לציון היום הבינלאומי למאבק באלימות נגד נשים ביום רביעי, 23 בנובמבר. ההתכנסות בשעה 17:30 בכיכר הספר ולאחר מכן - צעדה לכיוון מרכז הכרמל.

ביום שישי, 26 בנובמבר, על פי החלטת ועדת המעקב העליונה של הציבור הערבי בישראל, בשעות הצהריים, תצא שיירת מכוניות ואוטובוסים שתעבור ביישובים הערביים הגדולים בתמיכה בדרישה להפסיק את רצח נשים. אל היוזמה הצטרפו שורה ארוכה של תנועות וארגונים, ביניהם תנועת הנשים הדמוקרטיות בישראל (תנוד"י), נשים נגד אלימות, הארגון הפמיניסטי כיאן, מהפך-ת'עיר ועוד.

מחווה למשורר הפלסטיני מחמוד דרוויש

תחת הכותרת "הידברות – ערב מחווה משותפת לשירת מחמוד דרוויש", יתקיים אירוע מוסיקלי ותרבותי ביום

מכון אמיל תומא ללימודים פלסטיניים וישראליים

יום הסולידריות הבינלאומי עם העם הפלסטיני

בהשתתפות: המנהיג והחוקר הפלסטיני הוותיק **נעים אלאשהב**, פרופ' **אבישי ארליך**, מזכ"ל מק"י **עאדל עאמר**, ד"ר **הונידה ע'אנם**, סרבנית המצפון **תאיר קמינר**, יו"ר מכון אמיל תומא **עסאם מח'ול**

הערב יכלול קטעים קצרים מהסרט: "פלסטין - יומנו של עם"

יום ג', 29 בנובמבר, בשעה 18:30, באולם ביה"ס האורתודוקסי הערבי, רח' יצחק שדה 32, חיפה

הערב ילווה בתרגום סימולטני

הגדה השמאלית מכון אמיל תומא

חמישים שנות כיבוש ומאבק לחירות - מבט פלסטיני וישראלי

לציון יום הסולידריות הבינלאומי עם העם הפלסטיני

יום ד', 30 בנובמבר, בשעה 18:30 במועדון הגדה השמאלית, אחד העם 70, תל אביב